

KLÓFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Égész évre — — — 18 kor.	
Hegyedévre — — — 4 "	
Szélyben házas hordva:	
Égész évre — — — 24 kor.	
Hegyedévre — — — 6 "	
Vidékire postán szállítva:	
Égész évre — — — 24 kor.	
Hegyedévre — — — 6 "	

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelent minden nap a helyi és
külső utáni napok hírével.Berkarúság és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.A berkarsúság híreinek viszonyítását
vagy megőrzését nem vállaljuk.Hirdetéseket és hirdetések
kiadóhivatalához intézendők.

Egyes számok ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, okt. 13.

A kolozsvári Mátyás-ünnep.

Vidéki városban régidő óta nem volt olyan országos érdekű és országos fényű ünnep, mint a kolozsvári Mátyás-ünnep. A király képviselőjében megjelent József Ágost főherceg, ott volt a kormány elnöke öt miniszterével, a képviselőháznak és főrendiháznak díszes küldöttsége élén a házelnökkel, a horvát bán, a fumei kormányzó, az erdélyi püspök, az országos irodalmi és művészeti társaságok képviselői s ugyyszólván valamennyi törvényhatóságnak küldöttei.

Az ünnep lefolyása méltó volt a nagy király emlékéhez. Fadrusznak pompásan sikerült műve, a királyi herceg emelkedett szellemű nyilatkozata, Széll és Apponyi beszédei nagyban hozzájárultak, hogy az ország népe méltó módon rólhassa le háláját és hódolatát Magyarországnak legnagyobb királyának soha el nem muló emlékezteté iránt. Az az apró kisnyes, bántó momentum, mi az ünnep fényébe vegyült, mit sem von le az egész ünnep fényéből, sikeréből.

Lebújt a lepel Mátyás ércszobráról, nemzetünk véréből származott nagy királyunknak, az igazságos és vitéz, lovagias és tudós Hoilós Mátyásnak ércalakja ott áll immár szülővárosa főterén. Mátyás királynak tündöklő fényű erényein kívül emlékeztesse ez a szobor hosszú századokon át a magyart arra: mire képes a

magyar nemzetnek imponáló ereje — ha király és nemzet egymást támogatva küzdenek.

* * *

A Mátyás-szobor leleplezési ünnepéről tudósításunk a következő:

Az ünnepi mise.

A leleplezési ünnepélyt megelőzőleg a Mátyás-templomban ünnepélyes istentisztelet tartott reggeli 9 órakor.

Ez alkalomra a templomot s különösen a főoltárt és a szentélyt délszaki növényekkel pompásan feldíszítették.

A mise megkezdése előtt jóval tömegesen vonult a közönség a templomba, mely csakhamar szorongság megtelt előkelő közönséggel.

A fenntartott helyeket 9 óra előtt néhány percczel foglalták el a kormány tagjai élükön Széll Kálmán miniszterelnökkel, kívül együtt jöttek Darányi Ignác, báró Fejérváry, Láng Lajos, Wlassics Gyula és Plósz Sándor miniszterek, gróf Apponyi Albert házelnök, a leérkezett főrendek és országgyűlési képviselők, a törvényhatóságok, egyletek és testületek képviselői.

Pontban kilencz órakor általános érdeklődés között érkezett meg a király képviselője, József Ágost királyi herceg, akit a jelen volt notabilitások a részére fenntartott külön helyre kísérték.

Ezt követőleg a harangok zúgása között s a fényes ornatúba öltözött papság által fogadtatva vonult be viola színű díszöltönyében gróf Majláth Gusztáv erdélyi püspök, akit beléptekor a zenés énekkarok az Ecce sacerdos magoussal fogadtak. A püspök folyton áldást osztva vonult fel a főoltárhoz, ahol nyomban kezdetét vette az ünnepélyes hálaadó istentisztelet, melyet fényes papi segédlet mellett a püspök maga szolgáltatótt.

Mise alatt a Mária énekkar és a seminárium ifjúság énekkara a zenekar közreműködése mellett Fapp Márton karnagy vezetésével a következő egyházi énekeket adta elő:

Ecce Sacerdos, Kersch F.-től. Vegyeskar. Introitus Gaudemus omnes, Choral férfiak. Zangl, Szent Lajos miséje, vegyeskar, vonós-zene kísérettel. Graduale, Benedicta és Choral, Szűz Mária, vegyeskar. Offertorium, Ave Mária, vegyeskar, Liszt Ferencztől. Mise végén Boldogasszony Anyánk, vegyeskar.

Mise végeztével Majláth püspök mondott mély áhitattal áthatott imádságot, Isten áldását kérve a magyar hazára és királyra s országunkat a Mindenható oltalmába ajánlva a következő századok folyamára is.

A leleplezés.

A Mátyás-ünnep legfényesebb és legmegragadóbb mozzanatát a szobor leleplezése képezte.

A királyi sátor körül fenntartott helyekre már kilencz óra előtt egymásután vonultak fel a különböző egyletek és testületek zászlai alatt, majd az alább közölt hivatalos küldöttségek tagjai, az állami és más hivatalok képviselői stb. A kordonokon kívül már kora reggel óta óriási közönség hullámozott. Hamarosan megtelt a tribünök is előkelő uri közönséggel.

Még a mise alatt tömegesen érkeztek az országgyűlés tagjai mindnyájan festői magyar díszben, tömegesen jelentek meg az összes fegyvernembeli tisztikar tagjai is, úgy hogy már tízedfél órakor a fenntartott helyeket mind elfoglalták.

Az ünnepélyes mise három egyed 10 órakor véget ért, mire József Ágost királyi herceg, a kir. kormány, a gróf Majláth Gusztáv-püspök által vezetett papság, a katonai és polgári méltóságok, az országgyűlési képviselők és küldöttségek kíséretében a tengeri közön-

A „TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

A „Rakéta” versenye.

Irtá: Berényi Gusztáv.

A Stephenson névhez fűződik a vasút felállításának örök dicsősége; egy földhözragadt szénbányász fiának nevéhez, a ki órajavitással és cipőfoltozással szerezte meg az eszközöket ahhoz, hogy 18 éves korában végre megtanulhasson írni, olvasni és valamiképp számolni is. Nem hordta tehát kisujjában a matematikát, nem hallgatott csak egyszer is a kémbridzsi vagy azlardi tudós professzorokat, de azért találokony, egészséges eszével mégis első képviselője lett korunk géniuszának s neve élni fog még akkor is, midőn ama tudós professzorok terméketlen emlékét rég befújta a feledés porával az idő.

Erett fiatalember volt már, midőn Watt munkáit tanulmányozni kezdte s ez adott neki legfőbb impulzust, hogy minden szorgalmával és tehetséggel a gőzerő kihasználására vesse

magát. A mai, modern vasúti mozdony csakhamar minden részletében kialakult a Stephenson termékeny képzeletében s csupán a tőke hiányzott még, hogy az eszme testet is ölthessen.

Pease John volt az a nagylelkű mecénás, aki az emberiség örök hálijára tarthat számot, mert módot nyújtott Stephensonnak, a híres Nr. 1 elkészítéséhez. Arra is gondja volt Pease-nak, hogy az angol nemzet legteljesebb érdeklődését felkeltesse az új találmánnyal szemben, mely csakhamar magára vonta a parlament figyelmét is.

A liverpul-manceszteri pályáról bilt terjesztették az alsó ház elé s ez alkalommal nyújtotta be Stephenson is a memorandumát, melyben 4 mf. óránkénti sebességet helyezett kilátásba. Óriási, hihetetlen gyorsaság volt ez abban az időben, mikor még a fejedelmek is fogatokon, a rossz országutak minden kellemével hetekig utaztak. Stephenson kevés számú barátai is örültségnek deklarálták a vérmesnek tetsző számításokat, az új találmány ellen-ségei pedig, — mert ilyenek is szép számmal

voltak — elérkezettnek látták az időt, a fel-találóra helyezett bizalom megingatására.

Más oldalról is a legelkeseredettebb agítáció indult meg a vasúttizem elfogadása ellen. Az angol sajtóban és a parlamentben éles hangon tiltakoztak az »ördög mesterkedései« ellen.

Elmondták, hogy a házak, erdők, vetések örökös tűzveszedelemnek lesznek kitéve, a levegőt megmérgezik a füstökádó szürnyetegek stb. stb. Így hangzottak a fullánkony nyelvű vádak s hogyisne, mikor Anglia összes mérnökei a vasút ellen nyilatkoztak. Egyetlen szakember sem állt a feltaláló mellé, attól félve, hogy nevétségessé teszi magát. A vasutat tehát nem az iskolás, kilóniázott bölcesség, hanem az egészséges, találokony józan ész és kérés munkástenyér teremtette meg.

Egyetlen egy szótöbbséggel ment keresztül a bill, egy ember szavának köszönhető a modern civilizáció legfőbb szervének, a vasutnak első engedélyezése.

A bill elfogadása egy csapásra megváltoztatta a helyzetet. Egyes üzletemberek éles lá-

Értesítés!

Van szerencsénk T. vevőink s a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy az őszi és téli időnyre mindennemű női, férfi, leány és gyermek bőr, lack, posztó Carlsbadli cipőink, valamint url és flu plüsch, posztó és loden kalapok, férfi fehérneműek, kesztyűk, harisnyák, nyakkendő ujdonságok, mindennemű kötött és szövött, valamint Jaeger-árak stb. teljes választékban megérkeztek, melyeket meglepő olcsó árakon bocsáj-tunk a vevő közönség rendelkezésére.

Lelkiismeretes kiszolgálás, mint az egy szolid cégénél természetes!

FÁBRY TESTVÉREK nagyáruháza

Nagyvárad, Olaszi, Fő-utca.

Telefonszám 76.

Keresztény üzlet!

ség szakadatlan »éljen« riadalma között gyalog vonult a szoborral szemben felállított királyi sátorba, melyben rajta kívül helyet foglaltak még Széll Kálmán, báró Fejérváry Géza, dr. Wlassics Gyula, Darányi Ignác, Láng Lajos és dr. Flósz Sándor miniszterek. A katonai méltóságok és pedig: lovag Probst Emil tábornagyszernagy, Klobucsár Győző, Klobucsár Vilmos, Mörk János altábornagyk, Hofbauer Antal, báró Salis Samaden tábornokok és a törzstisztek a királyi sátor előtt a jobb oldalon helyezkedtek el, mellettük az országgyűlés tagjai, a törvényhatóságok és testületek, állami, egyházi hivatalok képviselői foglaltak helyet.

A királyi sátor környéke a feltűnően nagy számú díszmagyar ruhás előkelőségek elhelyezkedése után festői látványt nyújtott.

A leleplezési ünnepély azzal vette kezdetét, hogy az egyesült dalkörök elénekelték a Szózatot, melynek elhangzása után a királyi kormány nevében Széll Kálmán miniszterelnök lépett a királyi sátor küszöbére és általános érdeklődés között mondta el felavató beszédjét.

A beszédet követő nagy éljenzés megszűnte után József Agost főherceg mély bensőséggel és messzehangzón a szívetek földekesítő kővetkező beszéddel válaszolt a miniszterelnök szavaira:

A magyar jellemének egyik fővonása a háládatosság és kegyelet, a hűség éstörhetetlen ragaszkodás azok iránt, kik ötszereztetel, atyai gondoskodással veszik körül.

Ezt ma bebizonyította Kolozsvár és vele az egész nemzet, szobrot emelvén nagy királyunknak Korvin Mátyásnak, (Elénk tet-szes és lelkes felkiáltások: Eljen a király!) Korvin Mátyásnak, ki mint uralkodó, új életre gerjeszté ez országot, e nemzetet, ki vaskezevel mint hódító vezér, ellenségeit megfőkezte és ki a szépművészetet itt mag-honosította, Korvin Mátyásnak, ki a nem-zet igazságsszerető atyja volt.

Hálátelt szívvel fordul ma a nemzet a nagy király felé, neki egy századokra szóló, fényes emléket emelvén, szeretetének és hűségének érzéslőgát tévén le.

Ő császári és apostoli Felsége (Szűnni nem akaró lelkes éljenzés) legkegyelme-sebb urunk és királyunk nevében elrende-lem ezennel a szobor leleplezését.

Alig hangzottak el a királyi hercegnak viharos éljenzéssel kísért szavai, a szobrot el-takaró leplet szétvonták s ekkor látható lett a Mester gyönyörű alkotása.

Az egész közönség riadó éljenzésben tört ki, mindenki látható meglepetéssel szemlélte a művésznek csodálatos alkotását. A körülállók levették kalapjaikat és úgy üdvözölték a nagy király érzébe öntött alakját. Az éljenriadal alig akart elszűnni. Csodálattal vegyes gyönyörűség töltötte el mindazoknak a lelkét, a kik ezt a fenséges műalkotást az első pillanatban láthatták.

A mint a leplet egy pillanat alatt szét-vonták, az ő szes templomokban megszűntek a harangokat s a fellegvár ormán elhelyezett ágyukból 24 lövést tettek. Majd az egyesült dalkörök énekeltek el a Hymnuszt, miközben a királyi herceg Fadrusz mester kalauzálása mellett látható érdeklődéssel szemlélte meg a remek szobrot. E közben a közönség folyton éljenzete a herceget és Fadrusz Jánost, a ki szakadatlan ovációk tárgya volt.

A szemle bevégezése után József Agost főherceg a királyi sátorban elfoglalván helyét előlépett Hegedűs Sándor v. b. t. t., a szobor-bizottság elnöke s mondott beszédet, melylyel a szobrot átadta Kolozsvár polgármestere Szva-csina Gézának gondozás végett. Hegedűs nagy figyelemmel hallgatott beszédjét követő éljen-zés után Szvacsina Géza polgármester szépen kidolgozott hatáshoz beszéddel vette át a szobrot a város gondozásába.

Az ünnepélyt az egyesült dalkörök fejezték be dr. Szöllőssy Attilának »Mátyás király em-léke« című hangulatos dalával.

Ezután a királyi herceg a kormány tag-jai és a katonai előkelőség kíséretében a tömeg folytonos éljenzése között lakására vonult.

A kolozsvári incidens a Ház előtt.

A kolozsvári Mátyás-ünnepnek alighanem zajos epilógusa is lesz. Ugy halljuk ugyanis, hogy a képviselőház szerdai ülésén napirend előtt a függetlenségi párt részéről szóba fogják hozni mindazokat a sérelmeket, melyek Kolozsvár polgárságát már az ünnepség előestéjén is tüntetésre birták. Nevezetesen szóvá fogják tenni a királynak az ünnepségről a program-m ellenére való elmaradását, továbbá azt a hozza-vonát, mely a király helyettesítése körül mu-tatkozott. Előbb úgy volt, hogy a királyt József főherceg fogja képviselni és hogy József főherceg a fiát József Agost főherceget is ma-gával fogja vinni, aztán hirtelen kelt, hogy csak József főherceg egyedül fog megjelenni, mert József Agost főherceg megbetegedett. Az utolsó

tásu szeme előtt megnyílt a vasúti közlekedés jövőjének szédületes perspektívája s emberek útján számtalan csinos, de rossz másolatát ve-tették a Stephenson mozdonyának, később meg-pláne maguknak kezdték vindikálni a feltalálás dicsőségét is.

Számtalan huza-vona után az újonnan alakult liverpuli vasút-társulat 500 font jut-al-mal tűzött ki a legcélszerűbb gőzmozdonyra. Az érdeklődést ez a pályadíj a végsőig feszíté. A verseny napjára Liverpoolban mérőkők, tu-dósok és gépészek jöttek össze, hogy a ver-senynek szemtanúi lehessenek.

Ez ünnepély egyes részleteit később maga Stephenson beszélte el életrajzírójának Smiles-nek s ebből a forrásból tudjuk, micsoda szen-záció volt a verseny. A népség tömegesen tödult a rainhilli pályaudvarra, ahol négy gőz-mozdonyt neveztek egy mint: a Novelli-t, egy svéd gépész tulajdonát, a Sanspareil-t, Hack-worth gépét, a Rocket-t, Stephenson találmá-nyát, végül Burstallnak Perseverance névre keresztelt masináját.

Október hatodika volt ekkor s a kíván-csiak előálltak még a sinekhez vezető uta-kat is.

A vélemények rokon- és ellenszenv sa-zint arányosan oszlottak meg a kiállított cifra gépek közt, egyedül a dísztelen Rockettel szem-ben maradt hideg az érdeklődés. De amint a tetire került a sor, a »Rakéta« máltó lett nevéhez; megmutatta, hogy mit tud. Futott és győzött! Ötvenhárom perc alatt 12 angol

mérőföldet haladt, míg pályatársai messze mö-götte maradtak eredmény dolgában, olyik el is pusztult a nagy erőlködésben.

Midőn pedig másnap még egy bármíncz személyes kupát is a Rocket után kapcsoltak, egyszerre a »hamupipőke« felé fordult a nézők szimpátiája, orkányszerűen viharzott a tetszés-zaj, hurrák és hipp-hippek reszkettették meg a levegőt.

Ujabb menetek után a bírák egyhangulag Stephensonnak ítelték a pálmát s ezzel az em-lékezetes pillanattal önkénytelenül meghúzták a legújabb kor határoló mesgyéjét.

Emlékünkbe idézzük most azt a nagyszerű pillanatot, de bármikéant feszítsük is képze-le-tünket, mi, a mai kor gyermekei fogalmat sem alkottunk azokról az érzelmekről, melylyel az 1829-iki verseny szemtanúi az első gőzvas-utat tivarogogni látták. Talán egyedül a mo-dern álmodozók áhitott közlekedési eszköze: a repülőgép fogja majdán olyan extázisba ejteni az embereket, mint a Rakéta, a Stephenson kártársait... Az első diadalmas légyáró is úgy fog megjelenni ezrek bámuló szeméi előtt, mint a vasúti mozdonyok őse 73 évvel ezelőtt... Meg azonban a világnak egy második Stephe-nsona születik, emlékezzünk meg hálásan a Wylam-i szénbányász fiáról, a ki megvetette fundamentumát a modern közlekedésnek. Emel-jük kalapot a szellem bajnokának, a kinek ne-héz, küzdélemteljes élete bajvívás volt, az emberiség legfőbb célja: a polgáriásodás ér-dekében.

pillanatban aztán mégis hirtelen József főher-czeg lett hirtelen beteggé, József Agost főher-czeg pedig fölépült és így az uralkodóház sze-replő főhercegeinek egyik legifjabbika képvi-selte a király személyét a kolozsvári ünnepen. De vihar várható különösen a »Gott erhalte« felhánytorgatása miatt.

Szterényi fegyelmi ügye.

Szterényi Józsefről különböző hírek voltak a napokban elterjedve. Az egyik hír úgy szól, hogy miután az ellene megindított fegyelmi vizsgálat megszűnt, újra elfoglalta hivatalát a miniszteriumban. A másik hír úgy szól, hogy Schnierer helyét foglalja el a szabadalmi hiva-talban. E hírek egyike sem felel meg a való-ságnak. A szabadalmi hivatalban Schnierer helyét már csak azért sem foglalhatja el, mert az az állás kvalifikációhoz kötött: ügyvédi diplomá-hoz. Szterényi a gyárosok szövetkezetének ve-zérőnkári állását szándékozik elfoglalni, ha hivatalos fölmennése bekövetkezik, a mely-ről feltételezi, hogy az neki fényes elégtételt fog adni.

A kolozsvári egyetem felavatása.

Kolozsvár, október 18.

A Ferencz József tudomány-egyetem fel-avatási ünnepe ma délelőtt folyt le nagy és díszes közönség jelenlétében. Az egyetem dísz-csarnokában, az aulában összegyűlt az egye-tem tanári kara, továbbá ott volt Apponyi Albert gróf, a képviselőház elnöke, Flósz igaz-ságügyminiszter, Monay államtitkár, a kép-viselőház számos tagja, Probst hadtestparancs-nok altábornagy, Mörk és Hofbauer altábor-nagyk, Bódi Akos főispán, Szvacsina Géza polgármester és nagy számú díszes közönség.

Wlassics Gyula minisztert, Schilling rektor kor zajos éljenzéssel fogadták, Schilling rektor üdvözölte lelkes beszéddel, amelyben rámuta-tott azokra a nagy érdemekre, amelyeket Wlassics az egyetem fejlesztése körül szerzett. Rámutatott arra az áldozatkészségre, amelyben a kolozsvári tudományegyetem a nemzet és a király részéről részesült, benső örömmel — ugymond — használjuk fel a kedvező pillanatot, hogy forró köszönetet mondjunk nagyméltóságodnak bölcs gondosságáért. Jöleső kötelességünk ezen emlé-kezetes alkalommal hálás köszönetünket fejez-nünk ki a nemzetnek és a törvényhozásnak, valamint kormányunknak a nyújtott hathatós támogatásért és mindenek előtt ő cs. és ap. kir. Felségének (Zajos éljenzés) azéri az atyai jóindulatáért, amelynek éltető fényében egye-temünk felvirágzott.

Lelkünket megragadja a jelentős találko-zás, hogy míg napjainkban Mátyásnak, az igaz-ságosnak, a tudomány atyjának szelleme terült városunk, hőrczeink és egész hazánk fölé, addig a nemzeti tudományosságunk új szikla-vára várja felavatását: Mátyás szülővárosában a jószágos urunk nevét viselő tudomány-egyetem és midőn eszményeink fényében a mult dicsősége az új kor dicsőségével ölelkezik, meghatottan kérjük nagyméltóságodat, kegyes-kedjék egyetemünk új hajlékát felavatni, hogy e kedvező jelen közt indulva falai között szár-nyaljon mindenha szabadon a gondolat, messze sugározza onnan fényét az igazság, hogy le-gyen nagy és boldog a magyar haza! (Lelkes éljenzés.)

Wlassics Gyula vallás- és közoktatás-ügyi miniszter erre a következőleg vála-szott:

Nagyságos Rektor Ur! Tekintetes Egyetemi Tanács! Mélyen tisztelt ünneplő közönség!

Midőn a tudományok szentelt ezen csarnokot ünnepélyesen felvatom, azzal a hő óhajjal teszem ezt, hogy ez az érdemekben gazdag egyetem e díszes falak között továbbra is minél tökéletesebben tölthesse be kettős nagy feladatát: a tudományok művelését és az ifjúság oktatását. Adja a Gondviselés, hogy ez a csarnok tündöklő fénye legyen a magyar tudományosságának, melegsége a hazaszeretetének, büszksége a törhetetlen kötelességérzetnek, alkotója a nemes jellemnek, szent lángja a felebaráti szeretetnek, áldást hozzon jobbra a testvériségnek! (Lelkes éljenzés.) Vesse itt elméjébe, szívja itt lelkébe, minden ifjú az eszmékben tökéletes és ideálokban egységes magyar társadalom teremtő erejét. (Éljenzés.) Ha így lesz, akkor a nagy Korvina művész-ihlette alakja boldog, nagyraemelt nemzetet lát maga körül és át fogja nyújtani a heradhatatlan dicsőség koszorúját ennek az egyetemnek, amelynek új hajlókát egyszerűen, de annál nagyobb bensőséggel a legméltóbban azzal avatjuk fel, ha ő Felsége urunk királyunk (lelkés éljenzés) dicső nevével viselő ezen egyetem falai között feltekintünk a trónra, a kötelességérzet mintaképére és a magyar szív odaadásával kérjük a mindenhatót: éljen a király! (Hosszantartó zajos éljenzés.)

A miniszter azután kijelentette, hogy kötelessége tudomására hozni az egyetemnek, hogy József főherceg ő fensége egy táviratban legnagyobb sajnálkozásának adott kifejezést, hogy nem személyesen avathatta fel az egyetemet. Ugy tudom, — ugymond a miniszter — hogy József főherceg ő fensége egy levelet is intézett az egyetem tanácsához. Azt hiszem, igen helyesen járunk el akkor, ha ő fenségének ezt a levelét is felolvassuk és azt hiszem, mindnyájunk érzéseit tolmácsolom, ha ezen a helyen József főherceg ő fenségének minél jobb és hathatósabb egészséget kívánunk, hogy még sokáig működhesse a haza javára. (Hosszantartó zajos éljenzés.)

Erre a rektor felolvasta József főherceg igen szívélyes levelét, melyben sajnálatát fejezte ki, hogy betegsége miatt, mely esetleg súlyosabbá válhat, nem jöhetett el az egyetem felavatására, de reméli, hogy a tavaszi szemie alkalmával okvetlenül módját keritheti, hogy karsársai között megjelenjék, Aláírva: Dr. József főherceg.

Az ünnepély azzal végződött, hogy az egyetem rektora a legjobb egészséget kívánta József főhercegnek, a ki a nemzet és az egyetem dísz. Ezután a miniszterek és az illusztris vendégek megtekintették az egyetem összes intézeteit, a melyekben az illető intézetek és gyűjtemények igazgatói fogadták őket. A központi egyetemről az egyetem klinikai telkére mentek, a hol a hatalmas, több millió korona költséggel épült orvostani intézeteket szemléltek meg.

Békülő munkások.

Megint csendes a Rhédey-kert, nem hevernek már avarán a sztrájkoló ácsok és kőművesek.

Ma már csengenek a kalapácsok az állványokon, s derült arcokkal rakják a falat a munkások.

Tegnap délelőtt kötötték meg az egyezséget a munkások küldöttei és 16 helybeli építőmester.

Az egyezés a főkapitány előtt történt, a hol már kora reggel megjelentek a munkások küldöttei: Markó Elek, ifj. Pele János, Magyar Sándor, Tömpe György, Borsos József, Vántus Károly, Szilassy József és Monucz József. —

Megállapodásukat ismételtén előadták a főkapitánynak, majd a megjelent építőmestereknek, s több órai vita után az építőmesterek közül a következőkkel:

Rimanóczy Kálmán, Rendes Vilmos, Madarász Gyula, Murányi János, Hann Lajos, Marinkovits Sándor, Oláh Lajos, Mátéh Imre, Sztrájk Ferencz és Köblös Ferenczcel a következőkben egyeztek meg:

1. Kötelező a 10 órai munkaidő.

2. A munkabér minimuma 1903. évi május 1-ig 36 fillér óránként; 1903. május 1-től pedig a következő 3 évre az órai munkabér 38 fillér. Az 50 évnél idősebb munkások bérminimuma azonban 4 fillérrel alacsonyabb, valamint a 2 évesnél ifjabb segédek a 36 filléres minimális bérrel is munkába állhatnak.

3. A vállalati rendszer eltöröltetik.

4. Helybeli segédek vidéken való alkalmazásakor a munkaidő reggeli 5 órától esti 7-ig tart. Ez időben benne foglaltatik 1 óra reggeli- és 2 óra ebéd idő.

Ez esetben a munkabér a rendes díjon felül óránként 8 fillérrel nagyobb. Munkaidő köteles a munkást legalább 4 hétben egyszer haza szállíttatni; s e hazaszállítás csak hétköznapiokon történhetik, de e napok mint munkanapok beszámíttatnak.

E feltételeket azonban Csepregi Miklós, Gazdag György, Szél Károly, Hajnal Árpád, Jeney Imre és Péntes Lajos nem fogadták el, tehát ezekkel szemben tovább is fenntartják a sztrájkot.

Ez alkalommal még a következőkre nézve egyeztek meg a munkások és munkaadók: a kőműves és ács segédek a jövő vasárnapi gyűlésükön kötelező nyilatkozatot tesznek arra nézve, hogy a most megkötött egyezményt 3 évig szigorúan megtartják s újabb követelésekkel nem lépnek fel. Ezen jegyzőkönyvbe foglalt kötelezettséggel szemben az építő vállalkozók viszont írásbeli kötelezettséget vállaltak az egyezmény pontjainak szigorú megtartására; mely kötelezetvényeket az ipartestület előtt eszélük kizárólag munkások és munkaadók.

Ez utóbbi határozat igen örömdetes, mert legalább három évi békét jelent. Már most csak a munkások józan belátásától függ, hogy javított állapotukat megbecsülve, ne tegyék ki magukat a sztrájk nyomorúságainak.

Átlótték a csendőrök.

— Véres harc a csendőrök és cigányok között. —

Örökös a panasz a vándorcigányokra; lopnak, rabolnak, gyilkolnak, ahogy a körülmények alakulnak. A városban még valamennyire csak meghúzzák magukat, itt csak lopnak derűborura; de amint kívül vannak a határon, nem riadnak vissza semmitől, sőt még harcra szállnak a csendőrséggel is.

Ilyen véres harc színhely volt vasárnap korán reggel Nagyvárada határa, az Aradi-úton levő löportorony közelében.

Egy cigánykaraván 3 kocsi-val tanyát vert a hajnali szürkületben a város közelében, alig pár száz méternyire a löportoronytól. Az akasztófa-virágok arra számítottak, hogy a nagyváradi vásárra jövő szekereket megdézsmálják.

Három Nagyszalontáról Nagyváradra igyekvő szekeret megröghantak. A szekereken kenyeret szállítottak a vásárra. A kóbor cigányok neki estek a zsákmánynak s kifosztották a szegény embereket. Alig hagytak valamit a szekereken.

A megrémült szegény szalontaiak nem mertek ellenszegülni a cigányoknak, hanem behajtottak Nagyváradra, ahol elpanaszolták a rablást a csendőrségnek.

Azonnal egy megerősített, öt tagból álló csendőrőzjárat vonult ki az aradi országútra, ahol csakhamar ráakadtak a cigánykaravánra. A gazemberek bevárták a csendőröket s előbb úgy látszott, hogy nem fejtenek ki semmi ellentállást. Mikor azonban felszólította az őzjárat vezetője őket, hogy induljanak előttük be Nagyváradra, éktelen lármában törték ki a cigányok s botra és kőre kapva, megakarták támadni a csendőröket.

Mikor a csendőrök látták, hogy komoly veszély fenyegeti őket, ha simán akarnak elbánni a vérengzésre kész bandával, felszólították őket, hogy adják meg magukat. A felszólításnak azonban nem lett meg a várt hatása, hanem a cigányok megröghanták a csendőröket, akik erre a cigányok közé lóttak s a legvakmerőbbet: Varga József 45 éves cigányt keresztül lóttak.

A hatalmas termetű cigány a mikor végigvágódott a földön, a többiek iszonyu jajveszékésben törték ki s megadták magukat.

A súlyosan sebesült cigányt beszállították Biharmegyei közpórházába, míg a karavánt bekísérték Nagyváradra, a csendőrség lakatnyájába, a hol elzárták őket.

Varga Józsefet, akinek a sebe életveszélyes, tegnap Pataky Károly rendőrfogalmazó a kórházban kihallgatta.

Viszhang Lakos Lajos úr „Válasz”-ára.

Zsák I. Adolf-tól.

Az a »Válasz«, mit Lakos L. úr »Komentár« című közleményemre e lap tegnapi számában adott, mint mindenki megállapíthatja: *eminenter személyeskedő jellegű*. Lakos ur szótárában nincs helye a könnyű ütegeknek és stratégiájá röviden az, hogy támadással feleslegessé teszi a védekezést. Itél mindenek és mindenkit; önmagát kivéve. S e szerencsés dispositiojának köszönheti aztán, hogy következtetlenséget nem ismer. A közönség szinte nem meri hinni, hogy a ki ily bátran szabdalja a levegőket, csak *ezüst-papírral* bevont *fakardot* villogtat.

A vitákat én szeretem; következtetésképen előlk nem is szoktam kitérni, de csak addig, míg abban az egyedül helyes mederben folynak, melynek határvonalait és lényegét szent Agoston a következő szavakkal írja le: *res cum re, ratio cum ratione pugnet*: eszme ellen; érv érv ellen harcoljon. Miért is Lakos ur személyeskedéseit én *hasonlóval* nem viszonzozhatom; a mitől különben említett egyéni felfogásomon kívül, még pályám és körülményeim is letiltanak. Mindennek dacára azonban *jelen feladatom* Lakos ur »Válasz«-ával szemben *könnyű* lesz; sőt könnyebb Gaume-nál is; kit pedig tudvalevőleg a párisi Notre-Dame templom *tornyának* az elrablásával vádoltak.

Elolvassván ugyanis czáfolatát menten Julian apostata jutott eszembe, ki Apollinaris könyvéről ekként nyilatkozott: Legi, intellecti, condemnavi. Mire a püspökök így válaszoltak: Legisti, sed *non intellexisti*, nam si intellexisses, *non condemnasses*.

In genere ez az én viszhangom is Lakos úrnak a la Julian szavaira.

In specie pedig a következő:

1. Nem áll az, mintha én a »Komentár« a Káptalan védelmére irtam volna; ez csak mellék körülmény volt, hanem a *történeli és tárgyi igazság érdekében*, mint én ott megirtam.

2. Nem áll meg a »Krónika« szó kérdésének a magyarázata sem. Mivel igaz ugyan, hogy *expresse* nem nevezte Lakos Lajos ur azt a közlött »micsodát«, »krónika«-nak, hanem *implicite* igen is. Mert nem mondhatván meg *határozottan* a közlendő

dolog *species*-ét, hanem e helyett — szerencsétlenül — *körülírás*sal élt t. i. *regi irás*, mely egy *ismeretlen krónika*s műve. Ebből pedig mindenki *krónikára* fog gondolni. E pontban L. ur hivatkozott még *deresdó hájára* is: ezt az *érzelmi* argumentumot azonban legnagyobb sajnálatomra tekinteten kívül kell hagynom, mivel — még eddig legalább — a kritikusok *többsége* azt tartja, hogy a *tárgyi igazság a haj színétől független valami*.

3. Azt mondja L. ur, hogy nekem nem ad viszont tanácsot, miután egy sem haligatám meg. E prognosztikonja pedig határozottan téves; mert én igen is *bárkitől, bármilyen* tanácsot szívesen elfogadok, mivel mindegyikből igyekszem és tudok valamit tanulni, ha mindjárt *negative* is.

4. Azt mondja végül L. ur, hogy az én tanácsaimra nincs szüksége. Stolz heh! ich den edlen Spanier! Öröndök nekí. De ő akaratlanul is ellentmond önmagának, mert *Válasz*-ból azt veszem ki, hogy *még egy új tanácsot* igényel; a mit én ezennel — készséggel — meg is adok: ha a jövőben t. i. valamikor a *Válasz*-befejező sorát alkotó latin mondatot használni akarja még, *előbb vegye a kezébe a latin grammatikát* és üsse fel benne a *consecutio temporum*-eszmét fejezetet, melyet elolvasván, tudni fogja: *Si tacuisses, melius esset* nem jó — a miért minden deák szekundát kap — hanem igenis így: *... melius fuisset*.

5. Van még egy jó kívánságom L. ur számára: az, mit II. Pál pápa Podiebrad Györgyhöz 1466. évben intézett soraiban kifejez: Paulus Episcopus Georgio podiebrat, qui se regem Bohemiae appellat, *viam veritatis agnoscere*. (Pozsonyi kápt. könyvi. 84. sz. kézirat 337. l.)

6. Bőke velünk!

Jókai Mór Nagyváradon.

Az ősz költőkirály nagyváradi látogatása esemény marad városunk történetében.

Hosszu, dicsőséges írói pálya alkonyán jött közénk Jókai Mór, a mikor már írói jelentősége teljesen kialakulva, teljesen be van vésve a magyar irodalomtörténetbe kitörölhetetlenül. A forradalomban Petőfi lelkes társa a márcziusi nagy napok alatt, a 12 pont tüzes lelkű szerzője, majd a gyász napjaiban Tompa Mihályval együtt a nemzeti érzés ébrentartója, a kiegyezés után pedig szintén a többség költője, a ki jól megérdemelt dicsőségét élvezti Isten kiváló kegyelméből.

Ritka embernek adatott meg, hogy munkás élete alkonyán nyugodtan tekinthessen vissza eddigi pályájára s boldogan élvezze a dicsőséget. Jókai e szerencsés emberek közé tartozik s az ő dicsőségén már neki magának is lehetetlen rontania. Jókai már életében a történelem s a történelem nem a gyöngye embert, hanem a hatalmas tehetségű író örökíti meg benne, nem privát tévedéseit, hanem a hazának egykor tett nagy szolgálatait rója lapjaira.

Ezeket ünnepli benne kivétel nélkül Nagyvárad közönsége is.

A fogadtatás.

Az állomásnál óriási tömeg várta a Jókai Mórt hozó vonatot. Bizonyynyal előre látta a rendőrség a rettenetes tolongást s részint nem akarta a tolongó sokaságot szaporítani, részint féltette a rendőrök új esőköpenyegét, denique éppen csak mutatványpéldánnyul ácsorgott kint néhány András. Helyettük kivonultatták a községi iskolák növendékeit zászló alatt — azokat nem féltette senki sem a tolongástól, sem a hidegtől.

A kevészámu rendőr magától értetődőleg semmit sem tudott tenni a rakoncátlan tömeggel. De meg nem is akartak semmit tenni. Elvezelődtek, t. Háznak ezimezték az előre tolokódó utcagyerekeket, úgy hogy a rendet a vonat érkezéséig néhány jó torku újságíró és a vasúti bakterek tartották fenn.

Jókai fogadtatására megjelentek *Rimler* Károly polgármester, dr. *Hoványi* Géza, *Somogyi* Károly, dr. *Bodor* Károly, *Hegyesi* Márton, a hírlapírók, a színtársulat tagjai és megszámlálhatlan néptömeg, melybe belevegyülvén egy sereg utcagyerek, rettenetes tolongást csináltak és éktelen zívajt csaptak.

Növelte a rendetlenséget, hogy Jókai nem a vendéglő előtt szállott ki, a hol várták, hanem a főúti irodával szemben. A mint ezt észrevették, usgyé, a tömeg arra felé vetette magát. Lett leírhatlan tolongás, zívaj, kiabálás. Az emberek egymás lábát taposták, egymást lökdösték, egy csomó kíváncsi elbukott, azon keresztülgázoltak s végül még sem látták Jókait, csak egyúdhányan.

A kilépő költőt *Somogyi* Károly fogta karon s igyekezett a sokaságból kiszabadítani, nejét pedig *Halász* Lajos vezette. Jókai ősz alakját mindenütt megilletődéssel fogadták. De utána összecsapott az ár, taszigáló suszterinasok buktatták sorra a publikumot, vagy 20 ember keresztülvágódott a vonat elé helyezett bóröndökbe. A rendőrök pedig? usztak az árral s a renddel nem törődtek, mert nem is törödhettek.

Nagy nehezen sikerült a fogadóbizottsághoz érni, a hol Jókait *Rimler* Károly polgármester üdvözölte igen szép szavakkal, melyekből azonban a rémes taszigálás, jajgatás, püsszegés közepette egy kukkot sem lehetett távolabbra hallani.

Jókai Mór szintén igen szép beszéddel válaszolt.

A beszédet, sajnos, csak 10 ember hallotta, de mind megéljenezték. Ezután egy bájos kis gyermek, *Hegyesi* Erzsike csokrot adott át a költőnek, a ki meghatottan köszönte meg a meglepetést s a kis leányt homlokon csókolta.

Megkapó látvány volt ez — de a botrányos nevelatlenségről és rendetlenségről tanuskodó taszigálásban alig vették észre a körülállók.

Folytonos éljenzés közepette sikerült Jókait nagy nehezen az indóház elé vinni, a hol a város kocsiába ült *Somogyi* Károlyval és *Halász* Lajossal a Rimanóczy-szállodába hajtatott.

Tüntetés Jókai ablakai alatt.

A tömeg, hogy betért az ősz író-király a Rimanóczy-szállodában lévő lakásába, hogy kipihenje kissé az ut fáradalmait, már is megjelentek számosan ablakai alatt.

A zugó éljenzésre megjelent az erkélyen *Jókai* és a következőképen köszönte meg a tüntetést:

Nagyvárad lelkes közönsége!

Azon lelkes fogadtatás, melyben önök engem részesítettek, örömmel tölti el lelkemet.

Nem tudok kifejezést adni azon érzelmeimnek, mely ez órában eltölti egész bensőmet. En az irodalomnak szerény munkása vagyok és önök az én szerény személyemben a magyar irodalmat tisztelik meg.

En hosszú életemen keresztül tanuja voltam sok lelkes ünnepléseknek s ez pedig mindörökké egyike lesz legkedvesebb emlékeimnek.

Az Isten áldása legyen önökön és dicsőséges múltu városukon.

Adjon az ég annyi áldást erre a hazára, amennyit én hosszú életemen át érte imádkoztam!

E szavak után a tömeg óriási éljenzések közt széteszlott.

A bankett.

A színházi előadás után fényes banketten gyűlt össze Nagyvárad intelligenciája Jókai tiszteletére, a melyen számos felkészült hangzott el s hol emelkedett hangulatban késő éjjeli órákig időzött az ősz költő király.

UJDONSAGOK.

A III. katolikus nagygyűlés.

A III. ország s katolikus nagygyűlés előkészületei már be vannak fejezve s megjelent a végleges teljes tárgysorozat. A tárgysorozatból régebbi számunkban már közöltük a nagygyűlés és a szakosztályok programjainak tervezetét, továbbá az utazásra, megérkezésre, szállásra és ellátásra vonatkozó tájékoztatást, most csupán a nyilvános nagygyűlések programját adjuk. E szerint:

Október 15-én, d. e. 10 órakor a nagygyűlés első nyilvános ülése, melyen ifj. *Zichy* János gróf elnök megnyitó beszédet mond, dr. *Mihályfy* Ákos beszámol a múlt nagygyűlésről s Veszprém kiváló püspöke *Hornig* Károly báró záróbeszédet tart.

Október 16-án déli 12 órakor díszgyűlés a pápa 25 éves jubileumára a Vigadó nagytermében a következő programmal: 1. Pápai himnus. Előadja az opera énekkara. 2. Ünnepi beszéd, mondja *Vaszary* Kolos bibornok-hercezagprimás 3. XIII. Leo pápa levelének felolvasása, melyet a nagygyűlésre egybegyűltekhöz intéz.

Október 17-én, délelőtt 10 órakor III. nyilvános ülés, melyen *Prohászka* Ottokár, *Margalits* Ede dr., *Hortoványi* József dr. s gróf *Zichy* Nándor tartanak beszédet, illetve előadást. A záróbeszédet *Szmrecsányi* Pál szepesi püspök mondja.

Az itt közölt tartalmú programmból látszik, hogy nem hiába fognak hazánk katolikusai résztvenni a hazánk szívében tartandó kath. nagygyűlésen, melyen legelső faktoraink, egyházunk diszei emelik fel szavukat, mert lesz annak hatása a katolikuság jövő életére.

TÁJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 8-5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

Okt. 19-20. Iparosok országos kongresszusa.

* Kik mennek a katolikus nagygyűlésre Nagyváradról? Tekintélyes az a szám, melylyel Várad katolikus társadalma a ma este kezdődő katolikus nagygyűlésen képviselteti magát. Eddigi értesüléseink szerint az egyházi rendből: *Radnai* Farkas felszentelt püspök, *Palotay* László praelátus-kanonok, dr. *Steinberger* Ferencz apátkanonok, dr. *Vucskics* Gyula plebános, *Makocz* Ernő zárdalelkész, *Csicsay* Alajos papnevelő-intézeti aligazgató, *Zsák* I. Adolf végzett theologus utaznak fel. A világiak is szépen képviselik magukat, u. m. báró *Gerliczy* Ferencz, *Pekanovits* Imre főmérnök, *Kováts* S. János keresk. iskolai igazgató, *Kugler* Albert kereskedő, *Papp* Imre káptalani főtiszt, *Ováry* Sándor, *Jancsó* Lajos, *Székely* Sándor, *Kaczvinszky* Andor, *Karakas* Károly

és a kath. legényegyletből ötven az egyet dísz-
zászlajával.

* **Naplényre jött turpisságok.** Egyik leg-
utóbbi számunkban megírtuk, hogy e hó 9-én
éjjel **Máca** János gör. kath. esperes-plébános
Beöthy Ödön utcái lakásából az ablakon bemá-
szott betörő-tolvajok 40 koronát elloptak. A
nyomozással megbízott **Baranyi** r. biztos
másnap délelőtt elfogta a tetteseket az állomá-
son **Móna** Sándor és **Mihalovszky** Dezső ro-
vott multu csavargók személyében, mielőtt
vonatra ültek volna. Baranyi a két csavargót
bekísértette a rendőrségre, hol beismerték a
lopást és azt is, hogy a lopott pénzből Ma-
kucsán Tótyer gör. kath. templombeli haran-
gozónak, ki szállásadójuk volt, 10 korona sa-
pót adtak. Beismerték töredelmesen azt is,
hogy e hó 4-én Szilágyi Géza Szent László-
téri műőrs kárára elkövetett gyűrűlopást is
ők követték el. **Sulán** Sándor csavargó bá-
dogos és segítségével. Sulán szintén az ál-
lomáson fogta el szombat éjszaka Baranyi
mídon Kisujszállásra szökött. A lopott
gyűrű legnagyobb része az orgazdától meg-
került. Magánál a harangozónál 10 darabot
találtak. **Székely** János a harangozó segédje
szintén bűnös a lopásban, miért ő is részesült
a zsákmányban. Kivéve a harangozót, mind-
annyian átkísértettek az ügyészhez a bünje-
lekkel együtt.

* **Debreczeni iparosok Nagyváradon.** A
magyarországi iparistűletek kongresszusa e
hó 18., 19. és 20-án lesz megtartva Nagyvára-
don. Elénk és nagy érdeklődés nyilatkozik meg
ez iránt a kongresszus iránt ország-szerte. A
debreczeni iparistűlet hatalmas küldöttséggel
vesz részt a kongresszuson s ez ideig már 20
iparos jelentette be részvételét. A debreczeni
küldöttséget Tóth Kálmán, az iparistűlet el-
nöke fogja átvezetni Nagyváradra.

* **Anyakönyvvezetői kinevezések.** A belügy-
miniszter a körösszeg-apáti anyakönyvi kerü-
letbe **Pálffy** Gyula helyettes jegyzőt anyakönyv-
vezetővé, a görbedibe **Kovács** Ferencz, a mező-
keresztesibe **Szemes** József okleveles jegyzőket;
a szászfalvaiba **Gyenes** János jegyzőgyakornok-
ot, a sarkadkeresztesibe pedig **Erdős** Gyula
sarkadkeresztes lakost anyakönyvvezető-hely-
ettesekké kinevezte és **Pálffy** Gyulát s **Sze-
mes** Józsefet a házassági anyakönyv-vezetésével
és a házasságkötésnél való közreműködés-
sel is megbízta.

* **Gyilkos gladiátor.** Csökmő község ha-
tárában két juhász bojtár unalmában össze-
márte erejét. Az egyik birkózó 15, a másik 19
éves paraszt legény. Eleinte trófián ment a
dolog, hanem mikor az idősebbik földre teri-
tette az ifjabb gladiátort, ennek vérben forgó
szemeiből rosszat olvasott ki. Kapta tehát
magát, juhászbotjával minden gondolkodás nél-
kül föltörvön vágta. Ez eszméletlen állapotban
maradt a réten s úgy szállították haza lakására.
Súlyos sérülése következtében másnap meghalt
s mint a boncolás kiderítette, a halál köz-
vetlen oka a fején ejtett ütés volt. Tegnapi
temették el nagy részvét mellett, a gyilkos
legényt pedig a csendőrség letartóztatta.

* **Halálozás.** Igaz részvéttel értesülünk róla,
hogy **Szakszó** Francziska b. e. **Szakszó** Rezső
volt debreczeni prépost-plébános és váradi ka-
nonok testvérhuga f. hó 11-én Körös-Ladány-
ban meghalt. Elhunytáról rokonsága a következő
gyászjelentést adta ki: Öv. Szabó Lajosné szül.
Szakszó Maria, öv. Góznány Ferenczné szül.
Szakszó Anna, Born Józsefné szül. Szakszó
Anna, Szakszó Róza, öv. Majorfi Lajosné szül.

Szakszó Antónia és számos rokonok a leg-
mélyebb fájdalommal jelentik a felejtethetlen
jó testvér és rokonnak **Szakszó** Francziskának
folyó hó 11-én este 6 órakor, hosszas, béketü-
rően viselt szenvedés és a halotti szentségek
ájtatos felvétele után történt gyászos elhunytát.
A megboldogultnak hűlt tetemeit f. hó 13-án
délután 3 órakor fogjuk a róm. kath. egyház
szertartása szerint a körösladányi temetőben
örök nyugalomra helyezni. Az engesztelő szent
mise áldozat pedig e hó 14-én délelőtt fél 9
órákor fog a körösladányi plébánia templomban
bemutattni, mely végültségre a megbol-
dogult rokonait és ismerőseit tisztelettel meg-
hívjuk. Körösladány, 1902. évi október hó 13.
Aldás és béke lengjen porai fölött. Az örök
világosság fényeskedjék neki! Nyugodjék béké-
vel! Amen.

* **Öngyilkos tiszthelyettes.** Egy fiatal
tiszthelyettes vetett véget életének a nagyvá-
radi várban tegnapelőtt. Még alig ösmerte az
életet, csak most került ki a katonaiskolából s
már kioltotta életét. Talán először akadt meg
az élet küzdelmeiben s a halálba menekült előle.
Peltzel Ottó alig pár hete szolgált a nagyváradi
sorgyalogezrednél, a 9. században. Tegnapielőtt
este a Zöldfa kávéházban időzött több bajtár-
sával. Fél 11 óra tájban ment haza a várban
levő szobájába. Csakhamar hatalmas dördülésre
ijedtek fel az öngyilkosság színhelyéhez közel
levő szobákban levő katonák. A szerencsétlen
fiatal tiszthelyettes az ágyon ült s úgy szorí-
totta melléhez a Maullier-puska csövét. A
golyó a szíve fölött hatolt be s a hátán kijött.
A lövés után még kiment a folyosóra s a na-
pos káplárt kiáltotta, majd vizet kért ettől.
Pár pillanat múlva előre esett arczezal a fo-
lyosó aszfaltjára. Csakhamar előkerítették az
ezredorvost, a ki intézkedett, hogy beszállítsák
a csapatkórházba, de mire beértek vele, már
kiszüvedett. Tetének okát nem is sejtik. Le-
velet nem hagyott hátra. Anyagi gondok nem
okozhatták végzetes elhatározását. Ruhájában
száz koronánál nagyobb összeget találtak. A
gyászos esetről azonnal értesítették hozzátar-
tozóit.

* **Két talmudista tragédiája.** Fekete-Pa-
tar község határában a mult csütörtökön két
talmudista ellen kegyetlen merényletet követ-
tek el. **Herskovics** Izrael és **Mensel** Jakab
Mármaros megyében talmud tanuló voltak.
Mint afele szegény zsidó diákok, még a mult
hónapban elindultak hazulról, hogy a nagy
zsidó ünnepek alkalmával mint előimádkozók
egy kis pénzt szerezzenek. Az újvétel Szőlő-
sön töltötték. Néhány forintot szereztek is ott
és kedden tovább indultak. Csütörtök délután
értek a fekete-pataki határba s a községbe
iparkodtak, hogy az éjjelt ott töltsék. A mint
az erdő szélén haladtak, néhány legény ál-
lotta útjokat. A legények durva kedvtelésüket
akarták kielégíteni a két fiún. Lefogták ugyanis
őket és a hűfűrtöket akarták levágni. A mint
a két fiút a földön hestergették, az egyiknek
véletlenül kiesett a nyakába kötött zacskó,
melyben a pénzt tartogatta. Ezt észrevették a
legények, azonnal elvették a pénzt s átkutat-
ták a másikat is, a kitől szintén elvették a
pénzt. A két fiú sírt, rimázkodott, hogy a
pénzüket adják vissza, de hasztalan volt. Erre
aztán **Herskovics** azzal fenyegetőzött, hogy
megmondják a csendőröknek. A rablók erre
megijedtek s a két fiút bevonszolták az er-
dőbe s ott addig verék fejbe, míg életjelet ad-
tak magukról s azután otthagyták őket. Az éj
folyamán **Herskovics** magához tért és bevón-
szorgott a faluba, hol **Hirsch** Samu mészárosnak
elmondta mi történt velük. A csendőrség meg-

találta **Mensel**st, de már halva. A gyilkosokat
pedig még aznap letartóztatta **Vojcsik** György,
Vojcsik Adám, **Purtyán** András és **Mokcsány**
Péter pástorlegények személyében. A két fiú-
tól 68 koronát raboltak el, melynek egy részét
a rablás után megitták. Az életben maradt
Herskovics nagybeteg fekszik.

* **Elusztatott gerendák.** Bizony már jó
ideje elmúlt a fürdő szezon, de még csak most
bontják az uszodákat, mert úgy gondolkoznak
ők (t. i. az uszodások) hátha akad pasas, a ki
jeges zuhanyt vesz. De mind ez csak bevezet-
és 12 tutaj gerenda elcsempésztéséhez. Ugyanis
az öv. **Feldmann** Jakabné kishid régi uszodá-
ját bontó munkások valamelyike 12 gerendát
megbeszélte terv szerint elbocsátott a Körözsön
hogy a város végén czimborái kifoghassák. A
rendőrség nyomozza a czinkosokat.

* **Eljegyzés.** **Csiszár** József földmívelés-
ügyi miniszteri számtiszt, e hó 12-én tartotta
eljegyzését **Jónás** Ferencz nagyváradi eczetgyá-
ros bájos és szeretetreméltó nevelt leányával
Csiszár Eszike kisasszonnyal.

* **Lépfene mérgezés.** Körmeendi Mihály
b.-ujfalui lakos egy lépfenében elhullott tehén
megnyuzásánál segédkezett s a balkarján vér-
mérgezést kapott. A borzasztó betegség azon-
ban szerencsére nem lesz végzetes a szegény
emberre, mivel dr. **Kránczy** Béla orvos buzgó
fáradozásának sikerült az életét megmenteni.

x Ma este a Rimanóczy-szálloda éttermé-
ben **disznótör** tartatik, melyre szíves látó-
gatást kér **Karner Gyula** vendéglős. 348.

Igazságszolgáltatás.

A székely fonógépek botránya.

Az a viszály, mely a székely fonógépek
ügyéből kifolyólag dr. **Györffy** Gyula orsz.
képviselő, a szabadelvűpárt tagja és **Szterényi**
József kereskedelmi miniszteri tanácsos között
támadt, nagy port vert fel. A kinas affér a
kormány részére tervezett szállítások körül
forgott. **Györffy**, aki egy erdélyi kerületet kép-
visel, annak érdekében járt el a kereskedelmi
miniszteriumban, hogy az állam rendeljen egyik
ügyfelétől 5000 fonógépet és osszák ki azokat
ingyenesen a szegény székely nép közt.

Szterényi miniszteri tanácsos, ugy lévén
meggyőződve, hogy a gépek használhatatlanok, —
ellenazta az ajánlat elfogadását. Erre össze-
tűzött vele **Györffy**. A tanácsos — maga ellen
fegyelműt kérve — azt állította **Györffyről**, hogy
ez panamázní s őt is megvesztegetni akarja. E
nyilatkozat miatt **Györffy** följelentette a taná-
csost rágalmazás címén és **Szterényi** is vi-
szonvádat emelt becsületsértés címén **Györffy**
egy levele miatt, melyet ez **Láng** Lajos minisz-
terhez intézett. A levélben »piszkos gyanúsítás-
ról» s arról van említés téve, hogy **Györffy**
nem kérhet előzetelt »egy olyan multu egyén-
től», mint **Szterényi**. A tanácsost azóta felmen-
tetie felettes hatósága.

A kettős pört tegnap tárgyalta dr. **Baumann**
bíró. **Györffy** képviselő **Eötvös** Károly kíséreté-
ben jelent meg. **Szterényi** miniszteri tanácsos-
nak dr. **Nagy** Dezső a védője. A multkorra
már ki volt tűzve a tárgyalás, de a miniszter-
hez érkezett levél miatt elhalasztották.

A tegnap tárgyalás a bíróság j. letetésével
bezdődött.

A bíró: Fölreértések elkerülése végett je-
lentem, hogy a felek most is ugyanoly minő-
ségben kaptak idézést, mint a mult alkalommal.

UJ ÜZLET!!

REIN JAKAB czipő-, kalap- és
férfi-divatruház.

Nagyvárad, Zoldfa-utca, „Zöldfa” szálloda.

A város rohamos fejlődése szükségessé tette, hogy az európai nagyvárosok mintájára **czipő-, kalap- és férfi divatcikkeiben különlegességi üzletet** rendezzek be, hol mindennemű férfi divat cikkek a leg-
szébb és legegységesebb kivitelben kaphatók. — **Férfi ingek, gallérok, kékeltők, harisnyák, sötétbátok, kalapok, férfi-,
női- és gyermek lábbelik, pipere cikkek** stb. óriási nagy választékban. — A n. é. közönség minden rétege, üzletem-
ben oly kiszolgálást nyer **tartós, divatos, finom és elegáns** áruim beszerzése mellett, hogy rövid idő alatt
megvalósulva láthatom azon reményemet, hogy az egész városban a hálás közönség megjutalmazza törekvésemet
azzal, hogy egyik a másikkal fogja ajánlani:

Vásároljunk **Rein Jakab**nál, mert ott hallatlan olcsó, jó, szép és elegáns minden. 314
**Meglepetés! 8000 darab mintanyak-
kendőt osztok széjjel.**

Szíves látogatást kér tisztelettel **REIN JAKAB**.

Viszonzád van ugyan, de lehet, hogy a levélben, melyet Györfly intézett a miniszterhez, nincs is sértés. Ez esetben persze Szerényi viszonzóját vissza fogom utasítani. Jelentem továbbá, hogy intézkedtem a levél megszerzése iránt, de Láng Lajos miniszter a következő választ adta:

„A levelet annak idején rögtön megsemmisítettem. De megjelent az akkor teljes szöveggel a »Magyarság« című lapban s ha emlékeztem nem csal, a levél azonos volt ezzel.

Láng, miniszter.

Erre kezdetét vette a bizonyító eljárás. Györfly Gyula orsz. képviselő fentartja panaszát, a mely szerint Szerényi ez év május-júniusában többek előtt azt mondta róla, hogy »panamázik s őt megvesztegetni próbálta.«

Szerényi József miniszteri tanácsos, a vádlottnak kihallgatása következett erre.

Baumann bíró: Használta tanácsos ur a panaszolt kifejezést?

— Mint férfi, tartozom kijelenteni, hogy a kérdéses nyilatkozatokat megtettem, de nem »többek« előtt, hanem kizárólag a főlebbvalóim, a miniszterem és államtitkárom előtt.

— Miről volt szó tulajdonképp?

— Györfly ur felkeresett engem, hogy felénekeljek Engel Kálmánnak és Justus Mihálynak egy világraszóló találmányuk van. Azt mondta, 5 ebből eljárásáért 15.000 forintot kap s e summából nekem 10.000 frtot juttat.

— Mik az ügy részletei?

— Fonógépekről volt szó, a melyekből darabonként 100 koronáért, az államnak 5000 darabot kellett volna rendelni. Később 120 koronára emelték fel a fonógépek árát. Tehát egy 600.000 koronás szállítást forgott szóban.

— Es ez ügyben járt önnél az ügyvéd ur?

— Igen, kerek huszonkilenczszor. Györfly ur — úgy mondta — azért ad nekem 10.000 forintot s azért elég neki 5000 forint, mert ő a vállalat jogtanácsosa is lesz. Kért továbbá évi 20.000 forint szubvenziót is az államtól.

— Mi történt a fonógépek ügyében?

— Noha a gépekkel megejtett próbák nyomán kedvezőtlen szakértői vélemény támadt a gépek használhatóságáról, én 25 gép kiosztását rendeltam el a székekelyek közt. Mert bizonyos, hogy a dolog nagy iparpártoló akció alapjává lehetett volna.

— Hol osztották ki a gépeket?

A Györfly képviselő ur kerületéből is kapott három község. A községekből aztán jöttek a jelentések, hogy a fonógépek nagy-szerűek.

— Honnan jöttek ezek?

— Györfly ur kerületéből.

— Hova adtak még gépeket?

— Csikmegyébe, Háromszékbe és Máramarosmegyébe.

— Ki volt megbízva a próbák ellenőrzésével?

— Máramarosra nézve a debreczeni iparkamara. Es ez a kamara óvatosságra intette a miniszteriumot. A megyékből 3000 gépet kértek, mert »fényesen« sikerültek a próbák; a kamara pedig — a mely természetesen mentül nagyobb ipari akciót szeret — azt jelentette, hogy a dolog nem igen rendén ment s így elég lesz 50 gép a 3000 helyett. Magyaritiparfelügyelő is csak 150-nek kiosztását javasolta.

Budapest, október 13. (Saj. tud. táv.)

A bíróság elrendelte a bizonyítást s míg beszerzik a fegyelmi iratokat, a tárgyalást felfüggesztették.

SPORT.

Lövészet. A polgári lövöldében f. hó 5. és 12-én tartott céllövészetben kilőtt 860 golyó közül kört talált 571, összesen 3669 körrel, 151 taraczk és 53 mély lövéssel.

Szeget löttek: Török László és Vomácska József egyet-egyet.

Tizenegyes kört löttek: Török László 13, Vomácska József 11 és Mezey Mihály 8-at.

Tizenkettős kört: Török László 13, Vomácska József 8-at.

Taraczk lövések: Török László 79, Vomácska József 60 és Mezey Mihály 12.

Díjat nyertek mély lövésekre: Török

László arany, Vomácska József és Mezey Mihály ezüst díjakat.

Körlövészekre az arany díjat Vomácska József, az ezüst díjakat Török László és Mezey Mihály nyerték.

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR.

Kedd: Kisasszony feleségem.

Szerda: Aranyhalak (premier.)

Csütörtök: Svihákok.

Péntek: Uriel Acosta.

Szombat: Iparos ünnepe. Varázshegedű. A munka. (Diszeldadás az iparkongresszus tiszteletére.)

Vasárnap: (délután Kurucz Feje Dávid. este Csepürágók.

Jókai-est.

— Szigetvári vértanúk. Czigánybáró. —

Jókat Mórt éljenezte a közönség beléptekor és távozásakor, Jókait üdvözölte a színház az előcsarnok pálmáival, az előadott darabok megválasztásával, Jókait ünnepelték előadás közben is a feléje irányuló látcsövek s igyekeztek a szereplők is az előadás által ünneppé tenni az estét.

Jórészt sikerült.

A Szigetvári vértanúk parádés hazafias I. felvonásában a drámai személyzet hódolt a költőnek; a hódolat azonban arra vallott, hogy nem volt elég idő azt előkészíteni. **Peterdy** (Zrínyi) szerepe végéből egy kukkot sem tudott s valósággal esdően nézett a sugóra hazafias szavalása közben, a mivel nagyot rontott sikerén. **Szarvasi** (Szelim) tudta szerepét s a hol beszélnie kellett, a hangulatot vissza tudta tükrözni; nála meg az volt a baj, hogy a néma jeleneteket nem tudta eléggé kitölteni. Ugy hogy a nagyobb szereplők közül egyedül **László** Irénnek volt tiszta, tökéletes sikere; maga Jókai is egy könnyet törölt le az érzelmes, természetesen előadott nagy monológ után. Kisebb szerepekben Tóth Elek, E. Kovács Mariska és Bognár János tetszettek.

A Czigánybáró sokkal jobban sikerült, ha a zenekart nem vesszük az előadás rovására. **Márkus** Aranka Szaffija ha nem is éri el teljesen a Székely Irénét, de a mi hiány a kissé merev játékmódban érezhető volt, azt részben pótolta gyönyörű énekével. **Székely** Anna Cziprja régi ismerős, jó alakítás. Kellemes meglepetés volt H. **Ozene** Stéfi (Arzéna) igen ügyes éneke és játéka; efféle segéd szerepben többször is érdemes volna őt felléptetni. Zsupán szerepével **Bérczi** birkózott meg; hangja hosszát pótolta égbe nyúló bajusza, az éneknek segített kézzel-lábbal, végre is kaczagnunk kellett és Zsupán sikere ezzel megvolt mentve. Még **Perényi** (Barinkay) is kapott megérdemelt tapsokat, épp úgy az énekkar is.

Hanem a zenekart kár volt Jókainak bemutatni. A nyitány épp oly silányul ment, mint aztán a Czigánybáró kíséretének jórésze. Durva mesteremberek merész játéka a közönség izlésével és türelmével.

Dr. K. A.

Lotti ezredesei. Nagyvárad diák ifjúsága vasárnap üdvözölte kedvencét, Amon Margitot. A kis dívat megjelenésekor preczekig zúgó tapsokkal fogadták és a zsinórpadtásról

egy szép virágcsokrot engedtek le neki, melynek szalagján »dédelgetett kedvencüknek — a nagyvárad diákok« felírás volt. Amon eleven kedves játékával ki is érdemelte e lelkes kitüntetést.

A nagyvárad-gyulai színikerület.

Lukács György békési főispán tudvalevőleg felszólította a nagyvárad-i színügyi bizottságot az iránt, hogy hajlandó lenne-e Nagyvárad Gyulával és Orosházával egy színi kerületbe lépni, olyképp, hogy a nagyvárad-i színtársulat a nyári színidényt e két városban töltené. Nagyvárad városa készséggel belemegy a színikerületbe. A gyulai színművészetet pártoló egyesület válatzmánya ma, kedden délután e tárgyban ülést tart, amelyen mint halljuk, dr. **Hoványi** Géza, a nagyvárad-i színügyi bizottság elnöke is részt vesz.

A régi szerető.

— Bemutató. —

Vasárnap este volt színházunkban az első népszínmű bemutató. **Géczy** Istvánnak »A régi szerető« című népszínműve került színre igen szép számú közönség előtt.

Az első felvonás igen poetikus volt és nagy hatást ért el. **Orley** Flóra (Major Borcsa) szépen énekelt, miért sok tapsot kapott. Énekszámai mind megkellett ismételnie. **Pintér** Imre (Misi) mesteri alakításával igen nagy sikert ért el. Kedves behízsgő énekét valóságos orkászertű tapssal jutalmazták. **Kovács** Lajos (Tóth) életűen személyesítette a régi szeretője által kikoszorózott férfit, ki most már csak pusztá büszkeségből nem akar megbocsátani neki e tettéért. Kisebb szerepeikben kitűnők voltak: **Antalfy** Margit, **Szaimáry**, **Benkő** Jolán és **Peterdi** Sándor.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 26.

Bérlet 18. sz.

Ma kedden, 1902. október 14-én

Kisasszony feleségem.

Operette.

S Z E M E L Y E K:

Palaméd Vanderbum báró	—	Szathmáry Arpád
Hannibal, a Viglegények társaságának elnöke	—	Pintér Imre
Frickel, órá	—	Kalmár Béla
Petersop, Palaméd kulcsárja	—	Bérczi Gyula
Pierro	—	B. Horváth Irma
A polgármester	—	Csatár Győző
Kikiáltó	—	Vank István
Marjolaine, Palaméd neje	—	Bilkey Irén
Avelin, Petersop leánya	—	Kulinyi Mariska

HELYVÁRAK: Nagypáholy 7 frt, földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsolye 1 frt 50 kr. Kőrszék 1 frt 20 kr., Tamlászek. 1 frt. Érkélyülés 1-ső sor 60 kr., középső 2-ik sor 50 kr. Érkélyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártszék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., Diák és katonajegy a földszintre 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy színiap 10 kr.

A holnapi előadásra jegyek már d. u. 3 órától előre válthatók.

Jegyek előre válthatók színház jobb oldalán, a bérhálzával szemben, d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7 órákor.

Kezdeté fél 8 órákor, vége 10 órákor.

Holnap szerdán, október 15-én

Arany halak.

Vigjáték.

EGYESÜLTEK.

A nagyvárad kerületi betegsegélyző pénztár igazgatósága folyó hó 12-én (vasárnap) délelőtt Láng József elnöke alatt saját helyiségében (Széchenyi-tér, Rádi-ház) — ülést tartott, mely alkalommal a szép számmal megjelent igazgatósági tagok örömmel értesültek az ügyvezető igazgató jelentéséből, hogy a pénztár ügyei megfelelően vezetettek, minek folytán képes volt minden irányu kötelezettségnek pontosan megfelelni. Az ügyvezető-igazgató időszaki jelentéséből főleg említjük a következő érdekesebb statisztikai adatokat: Augusztus hó 31-én volt a pénztári tagok száma összesen 6931. A pénztári bevétel augusztus hónapban az előző hónapról maradt 5671 korona 1 fillér maradvány hozzáadásával volt 12838 korona 70 fillér. Kiadás 6360 korona 62 fillér. Betegedési eset augusztus hó folyamán bejelentette 709. Ebből vidéki 681 s helybeli 128. Szeptember 30-án volt a tagok létszáma 6730. Szeptemberi bevétel az előző havi 6478 korona 8 fillér hozzáadásával 13980 korona 36 fillér. Kiadás 4200 korona 23 fillér. Betegedési eset szeptember hó folyamán alatt 692 jelentetett be; ebből vidéki volt 555 s helybeli, vagyis nagyvárad 137. A pénztárviszsgáló (rovancsoló) bizottság két tagja: Jelinek Ferencz és Reidl Ignác szeptember hó 27-én váratlan vizsgálót tartott, mely alkalommal kifogástalan rendben találtatott minden s a bizottság teljes megelégedését fejezte ki a tapasztalt rend és pontosság felett. Több folyó ügy elintézésével az ülés véget ért.

TÁVIRATOK.

Meghalt Ruttkayné.

Budapest, okt. 13. (Saját tud. táv.) Ruttkayné Kossuth Lujza vasárnap este meghalt. A régen betegeskedő matróna Kossuth Lajos temetése óta lakott Budapesten s lakásából már másfél év óta ki sem mozgott. Évek óta Brázayék ápolták s a Brázay-házban lévő lakásán gyakran meglátogatták Kossuth Ferencz és az Ambrozovits-család.

Állandóan orvos kezelte. Állapota két nap óta vált válságosra s vasárnap este állt be az agónia s hétfő hajnali 1 órakor végelegyengülésben meghalt. Kossuth Ferencz, Ambrozovits Lajos és Dezső vasárnap délelőtt látogatták meg utoljára, mikor már a kezelő orvos lemondott minden reményről.

Ruttkayné elhunytáról táviratban értesítették Kossuth Lajos Tivadart és az elhunyt unokahugát, a vidéki birtokán tartózkodó Ambrozovitsné. Ruttkayné gyermekei már régen elhaltak, csak három unokája él Amerikában, New-Yorkban.

Búr vezérek.

Hága, okt. 13. De Wett tegnap este Brüsszelbe utazott, hogy Bothával és Delareyvel Berlinbe és Párisba utazzék. (M. T. I.)

Millerand beszéde.

Carmeaux, október 12. Jaurés képviselő újra való megválasztása örömeire a szocialista párt ma lakomát rendezett, amelyen több képviselő volt jelen, köztük Millerand, Jaurés és Viviani. Millerand beszédet mondott, amelyben azt hangoztatta, hogy a szocialista párt az általános választójog és a köztársaság birtokában csak a békés eszközök és megoldások pártja lehet. Millerand beszédét nagy tetszéssel fogadták. (M. T. I.)

A nagyikindai árvaszék vizsgálat alatt.

Budapest, október 13. (Saj. tud. táv.) A belügyminiszterium utasította Kaffkát, hogy a nagyikindai árvaszéket hat évre visszamenőleg szigorúan vizsgálja meg. Kaffka novemberben utazik, hogy megbízatásának eleget tegyen.

Szénhiány a sztrájk miatt.

New-York, okt. 12. A bányatulajdonosok visszatérő magatartása dacára még folyton történnek kísérletek a vizsály kiegyenlítésére. A szénhiány már nagyon érezhető. Sok városban olcsó szén adnak a szegényeknek. (M. T. I.)

Megszökött rab.

Szegvár, okt. 13. (Saját tud. táv.) Katali Imre három évi fegyházra ítelt rab a törvényszéki fogház másodemeleti cellájából tegnap éjjel megszökött. Az ablak vasrácsolatát elrúszolozta s ruháiból font kötelen ereszkedett le. A szökést csak reggel vették észre, mikor már a rab nyomára sem akadtak.

NYILTÉR.

Kugler Gerbeaud

gyártmányának
egyedüli elárúsítása.

KÁDAR JÁNOS

fűszer-, bor- és csemegkereskedésében

a mai naptól kezdve denaturált szesz kapható deczilitereltől kezdve egész hordó vételig.

Literje kimérve 18 krajczár.

Viszont elárúsítónak nagyobb vételnél előnyösebb árban.

Kádár-féle vegyíték, mely Mocca, Cuba és Jáva fajok összeállításból áll, egy különlegesség, mely jutányos áránál fogva kilója **1 frt 60 kr.**, felülmúl úgy zamatra, mint izre minden hasonló áru kávéját.

Édes mustár kapható.

REGÉNY-CSARNOK.

Tűzzel-vassal.

Irta: Sienkiewicz Henrik.

114

Skrzetuski tehát beszámolt utjáról, a herceg hallgatagon figyelt rá. A főemberek jelenlétében történt ez s mindannyiok arcza elborult a szomorú hír hallatára és mindannyian a herceg szavát lesték.

— Danokos herceg tiltotta tehát meg, hogy hozzánk csatlakozzanak?

— Igen, a levelét is megmutatták a kapitányok.

Jer-miás megtörtén könyökölt az asztalra s kezébe temette arcját. Kisvártatva megszólalt:

— Valóban, ez több, mint amennyit egy ember elbir. Hat egymagamban dolgozzam és segítség helyett akadályok állnak utamba? Mért is nem vonultam vissza Sandomorba, ahol ősi jószágomon békén nézhetném az eseményeket?

Nem azért nem csalekedtem-e azt, mert szerettem a hazát? S most így jutalmaznak a munkámért?

Csendes volt a szava, de olyan keserűség és annyi fájdalom érzett ki belőle, hogy sajtótt belé mindenkiné a szíve. Az öreg vezérek a putyvolói, a staszei, a rumotoffi veteránok és a fiatal, dicsőséges csatákban viaskodott harcosok végtelen számmal tekintettek rája, mert tudták, milyen rettenetes küzdelmet küzd belsőjében ez a vasember, milyen irtózatossan lázonghat önérzete és tiszta büszkesége a ráomló megalázások alatt. Néki, az »Isten kegyelméből« címzésű hercegnek, a rubének vajdájának, a köztársaság szenátorának meg kell hunyázkodnia egy Chmielnickij, egy Krsywnos előtt! Néki, aki szinte uralkodó volt a maga országában s akihez nemrég is követéseket küldöttek a szomszéd hatalmak, félre kell állania a csatatérről és valami csendes zugban meghúzódva lesni a mások vívták háboru végét, vagy a megalázó alkudozások eredményét. Néki, akit a legnehezebb feladatok teljesítésére szemeltek ki s atiben meg is volt keresztülvételükre az erő és akarat, tehetetlenül kell trespednie!

Az utolsó napok fáradalmi és gondolai szomorú nyomokat hagytak rajta. Lezsarolt, lesoványodott teste, beesett szemai mutatták, hogy irtózatoss kinokat szenved, hollofeketé hájában ősz szálak csillantak meg.

— Mégis megmutatjuk ennek a mi hálátlan hazának, hogy nem háboruzást akarunk, hanem érte életünket is áldozzuk. Szívesebben haltam volna meg más, dicsőségesebb csatában, mint polgárháborubau, parasztok kezétől, de hát így rendelte a végzet.

— Ne szólj, uram, a halálról, mondotta a kiewi vajda, mert ha rejtett is előttünk a jövő, mit az ég szánt nekünk, úgy lehet, hogy messzi még a végünk. Tiszt-lem a haditudásodat és lovagias, hősi buzgóságot, de nem vehetem rossz néven sem a kormánytanácsból, sem a kanczellártól, hogy alkudozással, békekötéssel akarják elfojtani a lázadást. A polgárháboruban testvérek vére folyik és eláraszt mindent s aki szárazra vergődik belőle, aki hasznát látja: az a közös ellenség, az idegen.

A herceg merőn a vajda szemébe tekintett és különös nyomatékkal mondá:

— Légy irgalmas a legyőzötttel: hálás lesz érte néked és nem feledkezik meg róla. De a győztesek csak lenézni, megvetni, becsúszni tudnak. Bár sohasem bántották volna ezt a népet! De ha már kitört a lázadás, akkor nem alkudozással kell elfojtatni, hanem vérrel, különben gyalázat és pusztulás vár reánk.

— Ha így a saját szakállunkra háboruzunk, sokkal biztosabb a pusztulásunk; felelt a vajda. — Ugy látom, hogy nem akarsz már velünk tartani!

— Hercegem! Isten legyen a tanum, hogy nincs bennem rosszakarát irántad. De a lelkiismeretem nem engedi, hogy embereimet az elkerülhetetlen pusztulásba taszítsam. Drága az ő életök és hasznára lehet még a köztársaságnak.

Halgatott kis ideig, azután a vénéhez fordult:

— Ugy-e, öreg bajtársak, ti nem hagytok el engem?

Erre a szóra valahány tiszt volt, mind odaborult a herceg elé. A ruháit csókolgák, átfogták a térdét, mások az ég felé emelték karjokat és lelkesülten kiáltották:

— Velel megyünk, az utolsó csöpp vérünket, az utolsó lehelletünket is odaadjuk érte! Vezess, vezess, zsold nélkül mindhalálíg szolgálunk!

A fiatal Aksak pirulva, mint a szüzlány, szinte odaborult a herceg elé.

— Engedd meg, hogy oldaladon lelhessem haláloamat!

Meghatva állott ott a kiewi vajda és nézte, hogy sorra járja, megöleli őket a herceg és köszönő szökat mond. Féktelen lelkesedés ragadta magával a vén és fiatal harcosokat. Szikrázott a szemök, kezök türelmetlenül, fenyegetőleg csörrentette meg szabályjukat.

— Veletek éltam, veletek is halok! szólt a herceg.

A tisztok pedig így kiáltottak:

— Győzni fogunk! Rajta, merjünk Kev-
nos ellen! Aki cserben akar hagyni, hát csak
pusztuljon mellőtünk. Az ő segítségök nélkül is
győzünk! Nem akarunk velők egy halált halni,
de a dicsőségből sem akarunk nekik részt adni.
(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A lentermelés meghonosítása.

Lőwy J. József nagyváradai terménybizo-
mányi és ügynökségi üzlettulajdonos életrevaló
eszmét pendített meg. A Biharmegyében mind-
jobban lendületet vett lentermelésre lámasz-
kodva, a len előkészítése, feldolgozása és for-
galomba hozatalára gyárat akar létesíteni
szövetkezeti alapon. Rámutat arra a tekinté-
lyes nyereségre, amelyet a csehországi gazdák
a lentermelés és előkészítés által elérnek s
azon négy magyarországi gyár üzemét veszi
például, melyeket egy cseh gyáros alapított
Magyarországon.

A gazdáktól csak egy évi termést
kiván, míg ő tetemes összegeket fektet bele a
vállalatba.

Az eszmének már megnyerte a tekintélye-
sebb biharmegyei földbirtokosokat, akik hol-
nap, október 15-én értekezletet tartanak a
megyeházán.

Erre vonatkozólag a következő felhívást
bocsátották ki:

Miután a mellékletben ismertetett, Lőwy
J. József nagyváradai cég által kezdeménye-
zett és velünk közölt eszmét életképesnek és
megvitathatónak tartjuk, ezennel felkérjük t.
gazdatársainkat, hogy ennek tüzetes megbe-
szélése végett október hó 15-én, szerdán
délelőtti 10 órakor a megyeháza kistermében

megjelenni szíveskedjenek, mert az idejeko-
ráni cselekvés kívánatos volna.

Nagyvárad, 1902. okt. 2-án.

Üdvözléssel:

Schwartz Ferenc,
Markovits Antal,
Tóth Mihály,
Schwartz Márton,
Sternthal Arthur,

Telegyi József,
Wertheimstein Alfréd,
Papp Imre,
káptalani főtitk.,
Zalhariczky István,
Moskovits Adolf és Fiai.

Az osztálysorsjáték tegnapi, 14-15-
i zónán a következő nagyjelnyereményeket sor-
solták ki:

30.000 koronát nyert: 52011.
20.000 koronát nyert: 55565.
10.000 koronát nyert: 93639 26244.
5000 koronát nyert: 10736 61736.
2000 koronát nyert: 292 4325 5528
7092 7572 16840 18218 19304 28117 28222
32868 34351 41445 42846 44891 47613 48535
50721 65456 74207 77512 83659 84799 94753.
1000 koronát nyertek: 301 697 1135 5363
1410 1522 15957 16217 28981 30703 31191
32368 43946 5533 36071 41187 42572 42976
44137 44198 55333 47652 49290 49569 51209
51800 43873 54715 55067 58155 63434 64342
68234 69298 72577 72793 73114 73151 76514
78307 82727 84493 87268 89263 89133 90883
91344 92518 95438 95922 97570.

500 koronát nyertek: 396 1781 3461 3767
3844 4916 5231 5856 5943 7606 7723 7944
8416 9989 11721 14974 16743 18585 20745
21624 22626 24224 24673 24780 27915 28582
28968 29016 30238 31109 31300 32212 33574
40223 49942 51027 41028 41835 49458 52671
53645 54309 58085 64145 64160 65219 65247
65252 66133 71425 73809 75415 76569 76786
78226 78647 81436 82387 83219 66868 87709
77709 87772 88595 89578 89927 93799 94492
95335 96058 96264 97755 99785 99942.

A fentebb kihúzott számok 200 koronát
nyertek.

Közlöny és Tárca

1902. október 14.

A Magyarországi arany- és érmekészítői egyesület.

Határozatok.

Budapest, okt. 13.

Buza októberre	7 27
Buza áprilisra	7 24
Tengeri	5 60
Rozs okt.	6 45
Zab ápr.	6 15
Kaposzta, repce, szőlő	11 25

Értéktábla

Budapest, okt. 13.

Magyar arany	683 50
Magyar arany	725 50
Magyar arany	711 75
Magyar arany	4 2
Magyar arany	47 50
Magyar arany	—
Magyar arany	—

Hivataltartó Aranyárak

A Budapesti Áru- és Értéktábla 1902. okt. 13-án

Magyar aranyjárdék 4%	120 —
Magyar koronajárdék	97 90
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—
Magyar keleti vasuti Államkötvény 1878-ban	—
Magyar földtelehrontesítési kötvény 6%	97.5
Magyar földtelehrontesítési kötvény	100 —
Magyar államföldtelehrontesítési kötvény	8 —
Magyar államföldtelehrontesítési kötvény	204 —
Magyar államföldtelehrontesítési kötvény	101 —
Osztrák járdék papirban	100 50
Osztrák járdék papirban	100 50
Osztrák járdék aranyban	120 50
Osztrák korona járdék	98 80
Osztrák államsorsjegyek	150 60
Osztrák magyar bank részvény	15 90
Magyar hitelbankrészvény	725 —
Osztrák hitelintézet részvény	715 —
Párisi visita	95 15
20 jrnkos arany (Napoleon'dor)	1 05
Németbirodalmi márka	116 97
Londoni visita	239 40
20 márkás arany	23 42

Nagyvárad város tanácsának árverési küldöttségétől.

Árlejtési hirdetmény.

Nagyvárad város tanácsától nyert megbi-
zás folytán a város részére szükséges városi
villamos telep, gép-, kazán- és lakház felépí-
tési munkálatainak vállalatba adása céljából
1902. évi október hó 20-ik napján d. e. 9
órákor a városház nagytermében nyilvános ár-
lejtést fogok tartani.

Az összes munkálatok, — a kémény és
kazán falazás kivételével, melyek a vállalathoz
nem tartoznak, — mintegy 110.200 koronában
vannak előirányozva s egy fővállalatnak adat-
nak ill.

A bánátpénz 8000 korona, mely kész-
pénzben, vagy óvadékképpen értékpapírokban
teendő le.

Árlejtési szóval, vagy írásban zárt ajánlat
újra lehet; szóbeli ajánlattevők bánátpénzüket
alulírott küldöttségi elnök kezéhez az árlejtés
megkezdése előtt letenni, zárt ajánlatot benyúj-
tók pedig ajánlatukhoz mellékelni kötelesek.

Zárt ajánlatokban világosan kifejeendő, hogy
ajánlattevő az árlejtési feltételeket, a költség-
vetést, a tervek és egységár füzetet ösmeri s
azokat magára nézve kötelezőnek elfogadja;
szóbeli ajánlattevők ezen körülmény elismeré-
sével az árlejtés megkezdése előtt az említett
okmányokat aláírni kötelesek.

Ajánlattevőt tett ajánlata azonnal, ellen-
ben Nagyvárad város közönségét csakis az ár-
lejtés eredménye felett hozandó határozat jog-
erőre emelkedésével kötelezi.

Nagyvárad város tanácsa fenntartja ma-
gának a jogot arra nézve, hogy a tett ajánla-
tok felett szabadon határozhasson, jogában fog
állni tehát bármelyik ajánlattevővel szerződni,
vagy az árlejtés eredményét megsemmisíteni s
új árlejtést kiírni, vagy pedig az árlejtés tár-
gyát képező munkálatokat házilag szerződéses
vállalkozóival végrehajtatni.

Az árlejtési feltételek, a tervek, költség-
vetés s városi egységár füzetek a városi mér-
nöki hivatalban a hivatalos órák alatt megte-
kinthetők.

Kelt Nagyváradon, 1902. október hó 11-ik
napján.

Komlóssy József,

jogügyi és gazdasági
tanácsnok,
mint az árverési küldöttség
elnöke.

Miért harag-
szol?
barátom.

Talán nem jár jól az órád. Oh hagyd el;
ezeknek az óráknak már többre van a javi-
tása mint az egész értéke.

Na ha csak az a baj, ajánlok neked
egy jó órát, mely az én órámat is ponton-
osan kijavította, s minden órát kivétel nél-
kül egy évi jóállás mellett.

Csak 90 krajczárért,

óraüvegeket csak 10 kr-ért ad, ugyancsak a
legjobb órákat és ékszereket jutányos áron
raktáron tart.

Kepes Márton,

művész Nagyváradon színház oldala mellett.

226.

Kiadó lakás.

A Mezey-féle házban (Kossuth Lajos-
utca) egy első emeleti utcái lakás,
mely áll: 4 szoba, 1 alcova, mellék-
helyiségek s egy üveges terasz a Kö-
rözsre,

1. évi november hó 1-től kiadó.

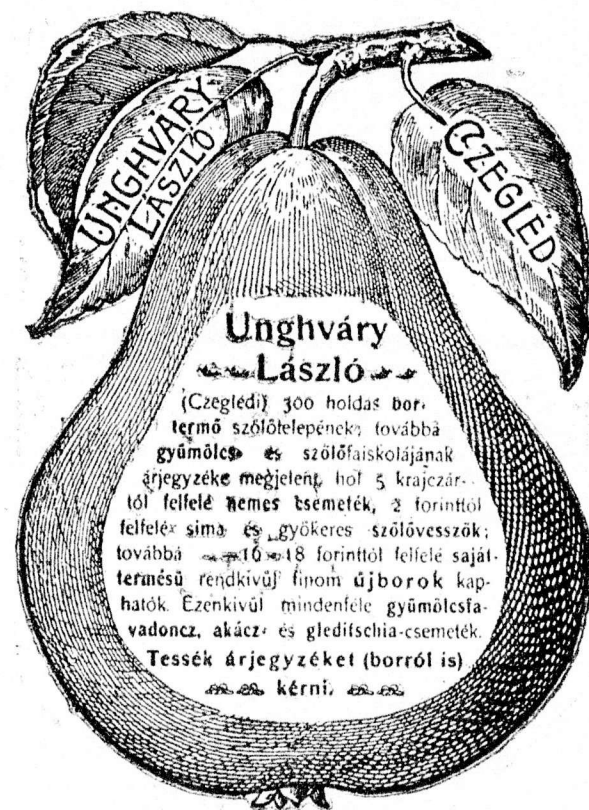
292

Kiadó magtárak.

A Nagyvárad Takarékpénztár tu-
lajdonát képező katonavárosi Weinber-
ger-féle gyári helyiségben levő üres
magtárak

azonnal bérbevehetők.

Ertekezheini a Nagyvárad Ta-
karékpénztárnál.

Ungváry
László

(Czegled) 300 holdas bor-
termő szőlőtelepének; továbbá
gyümölcs- és szőlőfaiskolájának
árjegyzéke megjelenti, hol 5 krajczár-
tól felelő nemes bszeték, 2 forinttól
felelő sima és gyökerező szőlővesszők;
továbbá 18 forinttól felelő saját-
termésű rendkívül finom újborok kap-
hatók. Ezenkívül mindenféle gyümölcsfa-
vadoncz, akác- és gleditschia-csemeték.
Tessék árjegyzéket (borról is)
kérni.

A magy. kir. szab.

Osztálysorsjáték főelárusítója
a Bihar megyei Takarékpénztár

ajánl sorjegyeket a XI. sorsjáték

I-ső osztályához

eredeti áron.

Sorsjegyeink kaphatók:

a Bihar megyei Takarékpénztár üzlet-
helyiségében Kossuth-utca, 19/20.

a Bihar megyei Takarékpénztár váltó-
üzletében Kossuth-utca 19/20.

Lukács Mór főzsdájában Bémer-tér
Rosenblüh Béla »
K Frankl Mari » Nagypiacz-tér
Steier Jakab » Szt. László tér

A nyereményeket azonnal kész-
pénzben fizetjük.

327

Huzás november hó 20-án.

1535 — 1902. végreh. sz.

Árverési hirdetmény.

Alulírt kiküldött bir. vhajtó ezennel köz-
hírré teszi, hogy a nagyvárad-vidéki kir. já-
rásbírósnak 1901. évi V. 964/1. számú
végzése folytán dr. Folman János ügyvéd által
képviselt Ferentzy Alajos gyulai bej. czég felperes
részére Özv. Terényi Lajosné lessi lakos al-
peres ellen 238 kor. 80 fil. követelés
és jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehaj-
tás folytán alperestől kifo galt és 640 kor.-ra be-
csült ingóságokra a n.-várad-vidéki kir. jbiró-
ság 1902. V. 992/5. számú végzésével az ár-
verés elrendelhetvén, annak a korábbi vagy
felülfoglaltatók követelése erejéig is, amennyi-
ben azok törvényes zálogjogot nyertek volna,
alperes lakásán Lessi községben laendő
megtartására határidőül 1902. évi október
hó 18. napjának délelőtt 9 órája kitűze-
tik, amikor a bíróság lefoglalt ökrök s egyéb
ingóságok legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés
mellett, szükség esetén becsáron alul is el-
fogtak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő
ingóságok vételárából a végrehajtató követel-
sét megelőző kielégítettséghez jogot tartanak,
hogy amennyiben részükre a foglalás korábban
eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegy-
zőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelen-
téseiket az árverés megkezdéseig alulírt ki-
küldöttnél írásban vagy pedig szóval bejelen-
teni el ne mulasszák.

A törvényes határidő a hirdetménynek a
bíróság tábláján történt kifüggesztését követő
naptól számítatik.

Kelt Nagyváradon, 1902. évi október hó
3. napján.

Bosnyák Gergely,

341.

kir. bírósági végrehajtó.

Kiadó lakás.

A Bihar megyei takarékpénztár Kossuth-
utcai házában

Egy másodemeleti udvari lakrész

két szoba alköv, előszoba, konyha
és megfelelő mellékhelyiségekkel

1. évi november hó 1-től kiadó.

Ertekezheini az intézet I. emeleti üzlet-
helyiségében.

294

Három magtár

azonnal kiadó a

**Bihar megyei kereskedelmi, ipar- és
terményhitelbank**

Nagy-Teleky-utcai házában.

306

Kálmán Sándor

ékszerész,

Nagyvárad, Szent László-tér 1. szám.

Állandó nagy raktár:

Drágakövek, ékszerek, arany- és ezüst aján-
dék tárgyak, ezüst evőeszközök és minden
a szakhoz tartozó áruból.

Legszolidabb szabott árak.

Mindenmü alakításokat és javítást elvállal.

Telephon 409. szám.

150

FLEGMAN ÁRMIN divattáráiban
Nagyvárad, Bémer-ter.

Nyomtatott a Szent László-nyerodában Nagyváradon.